

۱- اهداف

این دستورالعمل با هدف ساماندهی، نظم‌بخشی، همسان‌سازی فرایند و وحدت رویه در برگزاری جلسات دفاع از پایان نامه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد بر اساس شیوه‌نامه‌های یکپارچه آموزشی، سایر ضوابط و آیین‌نامه‌های آموزشی کارشناسی ارشد و مصوبات شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه، فراهم کردن زمینه مناسب برای تسهیل در برگزاری جلسات دفاع، ارائه‌ی شرح وظایف استاد ناظر (نماینده تحصیلات تکمیلی) در جلسه دفاع و افزایش مشارکت و حضور دانشجویان تحصیلات تکمیلی در جلسه دفاع جهت بهره‌مندی از آخرین دستاوردهای علمی پژوهشی ارائه شده در جلسه دفاع تدوین شده است.

۲- دامنه کاربرد

- مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه

- استادان راهنمای پایان نامه، مدیران گروه‌های آموزشی، معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده‌ها

- کارشناسان آموزش دانشکده‌ها

- دانشجویان کارشناسی ارشد

۳- تعاریف

معاونت آموزشی: معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزهراء (س) است.

تحصیلات تکمیلی: مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزهراء (س) است.

گروه آموزشی: بنیادی‌ترین واحد سازمانی دانشگاهی متشکل از تعدادی عضو هیئت علمی با تخصص مشترک، در یک رشته علمی خاص یا چند رشته متجانس که به منظور ایجاد و اجرای آن رشته تحصیلی در دانشگاه تشکیل می‌شود.

پایان‌نامه: مستند علمی است که در فرایند تحصیل دانشجوی دوره کارشناسی ارشد و از طریق تحقیق در یک حوزه معین از رشته یا گرایش تحصیلی و با راهنمایی استاد/استادان راهنما و حسب مورد بر اساس استانداردهای پژوهشی تدوین می‌شود.

جلسه دفاع از پایان نامه: جلسه ای که برای دفاع دانشجوی کارشناسی ارشد از پایان نامه در حضور هیئت داوران و استاد ناظر برگزار می‌شود.

هیئت داوران: متشکل از استاد/ اساتید راهنما، استاد / اساتید مشاور، داور/ داوران داخلی و خارجی می‌باشد.

استاد راهنما: یکی از اعضای هیئت علمی دارای مدرک دکتری تخصصی است که مسئولیت راهنمایی دانشجو را در انجام پایان‌نامه یا رساله بر عهده دارد.

استاد مشاور: یکی از اعضای هیئت علمی و یا فرد دارای صلاحیت با تخصص مرتبط است که مسئولیت مشاوره دانشجو را در انجام پروژه، پایان‌نامه و یا رساله بر عهده دارد.

داور داخلی: عضو هیئت علمی دانشگاه با تخصص مرتبط با رشته - گرایش دانشجو یا زمینه تخصصی پایان‌نامه که از سوی گروه آموزشی دانشکده تعیین می‌شود.

داور خارجی: عضو هیئت علمی خارج از دانشگاه با تخصص مرتبط با رشته - گرایش دانشجو یا زمینه تخصصی پایان‌نامه که از سوی گروه آموزشی دانشکده تعیین می‌شوند.

استاد ناظر: عضو هیئت علمی دانشکده که به عنوان نماینده تحصیلات تکمیلی دانشگاه در جلسه دفاع حضور دارد و حضور وی تا اتمام جلسه الزامی است.

۴- رویه اجرایی صدور مجوز دفاع از پایان‌نامه

۴-۱ پس از ارائه پیش‌نویس کامل پایان‌نامه مکتوب توسط دانشجو به استاد/ اساتید راهنما و مشاور، استاد راهنمای اول نسبت به اعلام آمادگی دانشجو جهت برگزاری جلسه دفاع و معرفی داوران به گروه آموزشی مربوطه اقدام می‌نمایند.

۴-۲ گروه آموزشی پس از تایید اسامی داوران در شورای آموزشی گروه / دانشکده، موضوع را به معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده اعلام نموده و پس از آن معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده ضمن تعیین استاد ناظر، مراتب را به اطلاع اساتید داور و ناظر می‌رساند.

۴-۳ صدور مجوز دفاع منوط به گذشت حداقل چهار ماه از زمان تصویب پیشنهاد پژوهشی (پروپوزال) در شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده است و دانشکده بدون صدور مجوز نباید جلسه دفاع برگزار کند.

۴-۴ با توجه به اینکه صدور مجوز دفاع از طریق سامانه آموزشی گلستان صادر می‌شود، در صورت عدم تایید یا لغو مجوز دفاع، از طریق سامانه آموزشی گلستان قابل پیگیری است و کارشناس آموزش دانشکده باید مراتب را به اطلاع استاد/اساتید راهنما، مشاور و داوران جلسه دفاع برساند.

۴-۵ در صورتیکه هیئت داوران متشکل از ۲ داور (داور داخلی / داور خارجی یا ۲ داور داخلی) باشد، یکی از داوران داخلی می‌توانند به عنوان استاد ناظر باشد در غیر این صورت الزاماً باید یک استاد ناظر به صورت مجزا تعیین شود.

۴-۶ دانشجو قبل از اخذ مجوز دفاع، موظف است هماهنگی‌های اولیه با هیئت داوران جهت حضور در جلسه دفاع را به عمل آورده و پس از اخذ مجوز دفاع، زمان نهایی برگزاری جلسه دفاع را به اطلاع ایشان برساند.

۴-۷ به منظور صدور مجوز دفاع از پایان‌نامه، دانشجو موظف است درخواست دفاع را از طریق پیشخوان خدمت سامانه آموزشی گلستان ثبت نموده و پیگیری‌های لازم را جهت تایید نهایی درخواست مذکور در سیستم گلستان به عمل آورد.

۴-۸ درخواست دفاع باید از طریق پیشخوان خدمت سامانه آموزشی گلستان تا ۱۰ روز پیش از دفاع به تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارسال شود.

۴-۹ فرایند صدور مجوز دفاع از پایان‌نامه به ترتیب مراحل به شرح زیر است:

- ثبت درخواست دفاع توسط دانشجو و بارگذاری فایل پایان‌نامه و نتیجه همانندجویی
- بررسی درخواست دفاع دانشجو توسط کارشناس آموزش دانشکده
- بررسی درخواست دفاع دانشجو توسط استاد راهنما
- بررسی درخواست دفاع دانشجو توسط مدیر گروه آموزشی
- بررسی درخواست دفاع دانشجو توسط معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده
- بررسی درخواست دفاع دانشجو توسط کارشناس تحصیلات تکمیلی دانشگاه
- بررسی درخواست دفاع دانشجو توسط مدیر تحصیلات تکمیلی و در صورت تایید، صدور مجوز دفاع
- آماده‌سازی و چاپ کاربرگ‌ها و صورتجلسات دفاع توسط کارشناس آموزش دانشکده و تحویل به استاد ناظر
- برگزاری جلسه دفاع
- بارگذاری فرم صورتجلسه دفاع توسط کارشناس آموزش دانشکده در پرونده الکترونیک دانشجو
- بارگذاری و ارسال فرم صورتجلسه دفاع توسط کارشناس آموزش دانشکده به کارشناس تحصیلات تکمیلی دانشگاه
- بررسی صورتجلسه دفاع توسط کارشناس تحصیلات تکمیلی دانشگاه و اختتام فرایند

۵- ضوابط برگزاری جلسه دفاع

۵-۱ پیش از برگزاری جلسه دفاع

۵-۱-۱ کارشناس آموزشی دانشکده موظف است پیش از برگزاری جلسه دفاع کلیه کاربرگ‌های زیر را به استاد ناظر تحویل دهد.

- دعوتنامه اساتید حاضر در جلسه دفاع از پایان‌نامه (گزارش ۶۸۲۱ نوع نامه صفر برای کارشناسی ارشد)
- دعوتنامه استاد ناظر جلسه دفاع از پایان‌نامه (گزارش ۶۸۲۱ نوع نامه ۲ برای کارشناسی ارشد)
- کاربرگ صورتجلسه دفاع در دو نسخه (گزارش ۱۱۲۱ نوع نامه ۴ برای کارشناسی ارشد)

- کاربرگ گواهی دفاع از پایان نامه (گزارش ۲۸۲۹ نوع نامه ۲ برای کارشناسی ارشد)
- کاربرگ قراردادهای داوران داخلی، خارجی و استاد ناظر (گزارش ۳۸۳۱ نوع نامه ۱ برای کارشناسی ارشد)
- کاربرگ‌های ارزشیابی داوران از پایان نامه

۵-۱-۲ در صورت تمایل به حضور افراد دیگر در جلسه دفاع از پایان نامه دانشجو (اعم از اعضای خانواده، سایر مهمانان) لازم است فهرست افراد مورد نظر با امضاء ریاست محترم/ معاون محترم آموزشی دانشکده حداقل دو روز کاری قبل از برگزاری جلسه دفاع با استفاده از الگوی نامه شماره ۱۴۰۰۸ فرم دفاعیه تکمیل و نسبت به صدور مجوز ورود و خروج مدعوین جلسه دفاعیه به مشاور محترم رئیس و مدیر حراست دانشگاه ارسال شود.

۵-۱-۳ درج اطلاعیه دفاع (زمان و مکان جلسه دفاع) دانشجویان در تابلو اعلانات و وبگاه (سایت) دانشکده جهت اطلاع‌رسانی به منظور شرکت و بهره‌مندی سایر دانشجویان دیگر الزامی است.

۵-۱-۴ لازم است دانشکده‌ها، با استفاده از گزارش ۲۸۷۷ عنوان پایان نامه، زمان، مکان و محل برگزاری جلسات دفاع را جهت اطلاع و بهره‌مندی سایر دانشجویان در وبگاه دانشکده اطلاع‌رسانی کنند.

۵-۲ برگزاری جلسه دفاع

۵-۲-۱ در صورتی که تیم هدایت‌کننده دفاع از پایان نامه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد حداقل ۲ نفر باشند (استاد راهنمای اول و دوم و یا استاد راهنما و استاد مشاور) هیئت داوران حداقل باید شامل سه نفر (شامل تیم هدایت‌کننده و استاد داور داخلی یا خارجی) باشد. در این شرایط برای رسمیت بخشیدن به جلسه دفاع حضور حداقل ۳ نفر از هیئت داوران و استاد ناظر (بدون حق رأی) در جلسه دفاع الزامی است در این صورت باید استاد ناظر مجزا تعیین شود.

۵-۲-۲ در صورتی که تیم هدایت‌کننده دفاع از پایان نامه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد ۱ نفر باشد، جلسه دفاع با حضور دو داور با انتخاب گروه آموزشی مربوطه (اساتید داور خارجی یا داخلی) و استاد ناظر رسمیت می‌یابد. در این صورت استاد ناظر علاوه بر جایگاه نماینده تحصیلات تکمیلی، می‌تواند نقش داور داخلی (با حق رأی) را نیز بر عهده داشته باشد.

۵-۲-۳ اساتید بازنشسته دانشگاه الزهرا می‌توانند به عنوان داور خارجی به جلسات دفاع از پایان نامه دعوت شوند.

۴-۲-۵ برگزاری جلسه دفاع به صورت حضوری الزامی است و در صورت غیبت استاد راهنمای دوم یا استاد(ان) مشاور در شرایط خاص ارائه وکالت کتبی و کاربرگ ارزشیابی (نمره ارزیابی پایان‌نامه) به استاد راهنمای اول الزامی است. استاد ناظر موظف است، غیبت استاد(ان) را در محل مشخصات هیئت داوران صورت جلسه دفاع، به صورت غایب درج کند.

۵-۲-۵ در ابتدای جلسه استاد ناظر چکیده‌ای از روند برگزاری جلسه و لزوم رعایت قوانین و مقررات مرتبط با جلسه دفاع را برای حاضران توضیح داده و در ادامه استاد راهنما به عنوان رئیس جلسه مطالب لازم جهت معرفی دانشجو، هیئت داوران و موضوع پایان‌نامه را به اختصار بیان می‌نماید.

۶-۲-۵ دانشجو موظف است ارائه شفاهی دفاعیه از پایان‌نامه را صرفاً به زبان فارسی انجام دهد.

۷-۲-۵ مدت زمان ارائه برای دانشجویان کارشناسی ارشد، حداقل ۲۰ و حداکثر ۳۰ دقیقه می‌باشد و مدت زمان برگزاری جلسه دفاع از پایان‌نامه حداقل ۹۰ و حداکثر ۱۲۰ دقیقه می‌باشد.

۸-۲-۵ حضور سایر دانشجویان جهت بهره برداری از جلسه دفاع امکان پذیر می‌باشد و همچنین حضور خانواده و مهمانان دانشجو به تعداد محدود با مجوز ورود به دانشگاه بلامانع است.

۹-۲-۵ عدم پاسخ گویی و قراردادن تلفن‌های همراه در حالت بی‌صدا در طول جلسه دفاع برای تمامی حاضرین در جلسه الزامی می‌باشد.

۱۰-۲-۵ تهیه فیلم و عکس در زمان ارائه دانشجو و در مرحله تشکر و قدردانی به گونه‌ای که موجب اختلال در برگزاری جلسه دفاع نشود، امکان پذیر است. ولی فیلمبرداری و عکس در مرحله پرسش و پاسخ از دانشجو در جلسه دفاع ممنوع است.

۱۱-۲-۵ پس از ارائه پایان‌نامه توسط دانشجو، هیئت داوران و سایر دانشجویان حاضر در جلسه دفاع، با نظارت استاد ناظر سوالات خود را مطرح می‌نمایند. دانشجو مکلف است به سوالات و ابهامات پاسخ داده و در صورت نیاز بعد از جلسه دفاع نسبت به انجام اصلاحات لازم زیر نظر اساتید راهنما و مشاور مطابق نظرات هیات داوران جلسه دفاع اقدام نماید.

۱۲-۲-۵ پس از اتمام پرسش و پاسخ، تمامی دانشجویان و حاضران به غیر از هیات داوران با هدایت استاد ناظر ملزم به ترک جلسه می‌باشند.

۱۳-۲-۵ جلسه مشورتی هیات داوران در غیاب دانشجو جهت ارزیابی نهایی، بلافاصله پس از دفاعیه در همان مکان تشکیل و ارزیابی نهایی انجام می‌شود.

۱۴-۲-۵ نمره پایان‌نامه در معدل نیمسال و میانگین کل محاسبه نمی‌شود و ارزشیابی آن به صورت کیفی و به شرح زیر انجام می‌شود:

مردود (کمتر از ۱۴)

قبول با درجه؛ متوسط (نمره ۱۵/۹۹ - ۱۴)، خوب (نمره ۱۷/۹۹ - ۱۶) خیلی خوب (نمره ۱۸/۹۹ - ۱۸) و یا عالی (۲۰-۱۹)

۵-۲-۱۵ کار شنا سانی از حوزه مدیریت تحصیلات تکمیلی به منظور نظارت بر حسن اجرای برگزاری جلسه دفاع بر اساس مجوز صادر شده و تهیه گزارش از جلسات دفاع در برخی از جلسات دفاعیه حضور می یابند.

۵-۳ شرح وظایف استاد ناظر

۵-۳-۱ در ابتدای جلسه استاد ناظر چکیده‌ای از روند برگزاری جلسه و لزوم رعایت قوانین و مقررات مرتبط با جلسه دفاع را برای حاضران توضیح می‌دهد.

۵-۳-۲ استاد ناظر ضروری است در صورت مشاهده هرگونه تخطی از قوانین در زمان برگزاری جلسه دفاع، رعایت قوانین را به حاضرین در جلسه یاد آوری کند و در صورت ضرورت، جلسه را لغو و موضوع را با ارائه گزارش دقیق و دلایل لغو جلسه دفاع از پایان‌نامه به اطلاع معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده و مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه برساند.

۵-۳-۳ ارائه کلیه کاربرگ‌ها به هیئت داوران به منظور تکمیل و امضا و نیز اعلام مهلت ۲ ماهه (ویژه دانشجویان ورودی ۹۷ و بعد از آن) و ۳ ماهه (ویژه دانشجویان ورودی ۱۴۰۲ و بعد از آن) برای زمان تحویل پایان‌نامه اصلاح شده به دانشجو بر عهده استاد ناظر است.

۵-۳-۴ لازم است کلیه اعضای هیئت داوران قبل از اتمام جلسه دفاع، فرم ارزیابی را مطابق قواعد تکمیل و امضا نموده و تحویل استاد ناظر جلسه دهند. دریافت کاربرگ ارزشیابی داوران پس از تکمیل توسط هیئت داوران و ثبت میانگین نمرات در صورت جلسه دفاع بر عهده استاد ناظر است.

۵-۳-۵ در صورت غیبت استاد راهنمای دوم / مشاور در جلسه دفاع از پایان‌نامه، استاد راهنمای اول پس از دریافت وکالت کتبی و کاربرگ‌های ارزشیابی از پایان‌نامه از طریق اتوماسیون اداری یا ایمیل دانشگاهی و ارائه آن به استاد ناظر جلسه، صورت جلسه دفاع از پایان‌نامه را از طرف امضا نماید.

۵-۳-۶ استاد ناظر باید پس از تکمیل و امضای کاربرگ قرارداد داوری دفاع از پایان‌نامه توسط داوران داخلی و خارجی، کاربرگ را تایید و امضا نماید.

۵-۳-۷ استاد ناظر در پایان جلسه دفاع از پایان‌نامه موظف است مفاد تبصره ۲ ماده ۳۶ شیوه‌نامه یکپارچه آموزشی ویژه دانشجویان ورودی ۱۴۰۲ و پس از آن (حداکثر زمان اصلاح پایان‌نامه پس از برگزاری جلسه نهایی دفاع و اخذ نمره قبولی توسط دانشجو، ۳ ماه می‌باشد. هیات داوران موظف است در جلسه دفاع، برای شرایطی که دانشجو اصلاحات را انجام ندهد یا

اصلاحات توسط استاد راهنما تایید نشود، نحوه ارائه نمره نهایی و قبولی یا عدم قبولی پایان نامه را تعیین تکلیف کند). را به هیات داوران جلسه و دانشجو اعلام و در صورت جلسه دفاع تعیین تکلیف نهایی را درج نماید.

۵-۳-۸ گزارش ناظر در صورت جلسه دفاع از پایان نامه باید در پایان جلسه دفاع توسط استاد ناظر به صورت دقیق تکمیل شود. تایید بخش "الف" گزارش ناظر بیانگر این مطلب است که جلسه دفاع مطابق با مقررات و بدون هیچ مغایرتی با اطلاعات مجوز صادر شده برای دفاع برگزار شده است. تایید بخش "ب" گزارش ناظر بیانگر عدم رعایت مقررات مربوطه و یا وجود مغایرت با اطلاعات مجوز صادر شده برای برگزاری جلسه دفاع می باشد. در این شرایط توضیح و شرح دقیق موارد الزامی است.

۵-۳-۹ تایید و امضاء صورت جلسه دفاع توسط استاد ناظر به معنای تایید تمام موارد مندرج در آن از سوی ایشان به عنوان نماینده و ناظر تحصیلات تکمیلی دانشگاه در جلسه دفاع است.

۵-۳-۱۰ استاد ناظر به عنوان نماینده تحصیلات تکمیلی دانشگاه مسئول نظارت و حسن اجرای قوانین و مقررات در جلسه دفاع است و رعایت مفاد مربوطه در این دستورالعمل بر عهده ایشان است. حضور نماینده تحصیلات تکمیلی در جلسه دفاع تا اتمام کامل جلسه جهت جمع بندی، محاسبه میانگین نمره و اعلام نتیجه به دانشجو الزامی است.

۵-۳-۱۱ استاد ناظر ضروری است کلیه کاربرگ های تکمیل شده مربوط به جلسه دفاع را به کارشناس آموزش دانشکده تحویل دهد. هیچ یک از کاربرگ ها نباید در اختیار دانشجو قرار گیرد. پس از دفاع، دانشجو باید کاربرگ گواهی دفاع از پایان نامه را جهت درج در نسخه صحافی پایان نامه از کارشناسان دانشکده دریافت کند.

۵-۳-۱۲ چنانچه ارزشیابی پایان نامه مردود اعلام شود، با تأیید هیئت داوران حداکثر یک نیمسال تحصیلی، به دانشجو اجازه داده می شود تا پس از اعمال نظرات اصلاحی هیات داوران، یک بار دیگر در جلسه دفاع شرکت و از پایان نامه خود دفاع کند. ضروری است این مورد در صورت جلسات دفاع هم قید گردد. در صورت عدم موفقیت دانشجو در دفاع از پایان نامه در بار دوم، دانشجو از ادامه تحصیل محروم می شود.

نگهداری سوابق:

- سوابق الکترونیکی: درج در پرونده الکترونیکی دانشجو (پردازش ۱۸۰۹۰)
- سوابق فیزیکی: پرونده تحصیلی دانشجو در دانشکده

مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه